ANALÝZA UČITELOVY PÍSEMNÉ ZPĚTNÉ VAZBY JAKO NÁSTROJE FORMATIVNÍHO HODNOCENÍ PŘI BADATELSKÉ ÚLOZE Z PŘÍRODOPISU

ANALYSIS OF TEACHER'S WRITTEN FEEDBACK AS A TOOL OF FORMATIVE ASSESSMENT IN BIOLOGY INQUIRY TASK

Lukáš Rokos

Klíčová slova: *písemná zpětná vazba, formativní hodnocení, badatelská úloha*
Keywords: *written feedback, formative assessment, inquiry task*

Cíle v ČJ

Cílem příspěvku je představit analýzu písemné zpětné vazby, kterou učitelé poskytli žákům na jejich řešení badatelské úlohy z přírodopisu. Při analýze bylo primárně sledováno, zda písemná zpětná vazba má formativní charakter, tzn. směřuje žáka k vylepšení svého výkonu. Dále byla sledována emoční složka zpětné vazby a zdůvodnění kritérií, které učitel při hodnocení použil. Výsledky jsou doplněny i reflexí od zapojených učitelů na proces poskytování zpětné vazby.

Teoretická východiska v ČJ

Hodnocení je klíčovou kompetencí učitele a jako jeden z přístupů je přibližně od konce 20. století skloňováno formativní hodnocení (Black & Wiliam, 1998), jehož váha v posledních letech postupně narůstá. Slavík (1999) pro formativní hodnocení užívá také označení „zpětnovazebné" hodnocení, z čehož je patrné, že zpětná vazba je klíčovou složkou tohoto hodnotícího přístupu. Učitelé jsou nabádáni poskytovat zpětnou vazbu žákům, ale otázkou je, zda tato zpětná vazba opravdu nese charakter formativního hodnocení, tzn. dává žákovi návod, jak pokračovat ve svém učení, aby dosáhl vytyčených cílů a odstranil zjištěné nedostatky. Vhodná formativní zpětná vazba umožňuje zaměření se na učební potíže žáků a tím usnadnit i jejich budoucí nápravu (Wiliam & Leahy, 2015). Emoční složka zpětné vazby je zcela zásadní, protože může ovlivnit způsob, jakým hodnocený žák se zpětnou vazbou naloží (Rowe, 2017). V případě,

že ze zpětné vazby vyzařují negativní emoce hodnotitele, je u žáků možná vyšší míra odmítnutí nabízené pomoci (Ryan & Henderson, 2018). Propojení formativního hodnocení a badatelských aktivit se vysloveně nabízí, jelikož badatelské úkoly jsou komplexní a proto je žádoucí poskytnout žákovi zpětnou vazbu ve vztahu k jeho dílčím úspěchům či neúspěchům.

Metodologie v ČJ

Pro účely této studie byla žákům zadána badatelská úloha z učiva biologie člověka, v níž realizovali vlastní experiment. Celkem byly do studie zapojeny čtyři třídy žáků a tři učitelé ze dvou vybraných škol v Jihočeském kraji. Žáci vyplňovali protokol k úloze a učitelé pomocí jednoduchého hodnoticího formuláře ohodnotili jejich zpracování. Následně byla zpětná vazba vyhodnocena pomocí kódovacího nástroje, který byl vyvinut a ověřen v rámci projektu ASSIST-ME (viz Constantinou & Papadouris, 2016). Nástroj hodnotil následující dimenze zpětné vazby: emoční stránku, úplnost a váhu komentáře od hodnotitele, závislost hodnocení na stanovených kritériích, zdůvodnění uvedených komentářů a úroveň poskytnutí návodu na další kroky v činnosti žáka. Součástí studie byl i rozhovor s učiteli, v němž provedli reflexi procesu poskytování zpětné vazby a zhodnotili kvalitu žákovských protokolů.

Závěry v ČJ

Z analyzované zpětné vazby je patrné, že se učitelé snažili, aby jejich komentáře měly formativní charakter. Zároveň žákům opakovaně vysvětlovali hodnoticí kritéria, zdůvodňovali, proč je žákovo zpracování nesprávné a formou podnětných otázek je naváděli na jiný způsob řešení. Emoční složka se ve zpětných vazbách vyskytovala spíše výjimečně. Z reflexí samotných učitelů vyplynulo, že je pro ně obecně obtížné napsat komentář tak, aby měli jistotu, že mu daný žák porozumí. V tomto případě preferují učitelé spíše poskytnutí ústní zpětné vazby, kdy si mohou vše s žákem ihned dovysvětlit.

Souhrn příspěvku v AJ

This paper is focused on analysis of written feedback provided by teachers on pupils' solution of inquiry task from Human Biology. The analysis monitored whether the written feedback was formative, contained an emotional components and an explanation of used evaluation criteria. In total, 4 classes of pupils and 3 teachers from two selected school in South Bohemia were involved

in this study. Teachers' feedback was analysed using the coding tool developed and verified within the ASSIST-ME project. The interview with teachers was also part of study.

The analysis showed that teachers tried to make their comments formative, explain the evaluation criteria repeatedly to the pupils and justify why the pupil's solution is incorrect. Emotional component was rather exceptional in the feedback. The teachers stated that it is difficult to write a comment easy to understand. In this case, they prefer to provide oral feedback where they can clarify everything with pupil immediately.

Bibliografie

Black, P., & Wiliam, D. (1998). Inside the black box: Raising standards through classroom assessment. *Phi Delta Kappa, 80*(2), 139–148.

Constantinou, C. P., & Papadouris, N. (2016). *Synthesis of factors determining the uptake of various assessment methods in different educational settings.* Deliverable 5.11 in ASSIST-ME project. Dostupné z: https://assistme.ku.dk/pdf-uploads/D5.11.pdf

Rowe, A. D. (2017). Feelings About Feedback: The Role of Emotions in Assessment for Learning. In Carless et al. (Eds.), *Scaling up Assessment for Learning in Higher Education* (159–172). Singapore: Springer.

Ryan, T., & Henderson, M. (2018). Feeling feedback: students' emotional responses to educator feedback. *Assessment & Evaluation in Higher Education, 43*(6), 880–892, DOI: 10.1080/02602938.2017.1416456

Slavík, J. (1999). *Hodnocení v současné škole.* Praha: Portál.

Wiliam, D., & Leahy, S. (2015). *Embedding formative assessment: Practical techniques for K-12 classrooms.* West Palm Beach: Learning Sciences International.